σιγράφου, σηκώθηκε γενικὴ κατακραυγὴ καὶ ἀγανάκτησις ἐναντίον τῆς Τουρκίας. Ὅλοι ἐπεδοκίμαζαν τὴ στάσι τοῦ Βασιλέως. Διαδηλώσεις στοὺς δρόμους, ἔξαψη, «Μαύρη εἶν' ἡ νύχτα στὰ βουνά» κλπ., κλπ. Ἡ πρωτεύουσα εἶχε ὄψη πολεμική... Ὁ Ὄθων—γιὰ νὰ μὴ σιμβῆ ἐναντίον τοῦ Τούρκου πρεσβευτοῦ καμμιὰ προσβολὴ—διέταξε νὰ τὸν συνοδεύσῃ στὸν Πειραιὰ στρατιωτικὸ ἀπόσπασμα... Ὁ Μουσοῦρος κατέθηκε στὸν Πειραιὰ μὲ ὅλους τοὺς ὑπαλλήλους τῆς πρεσβείας καὶ ἀνεχώρησε μὲ τὸ πολεμικὸ καράβι κατὰ τὶς 10 π.μ. τῆς Δευτέρας 3 Φεβρουαρίου 1847.

Ἡ σχέσεις Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας διεκόπησαν. Τὸ διπλωματικὸ σῶμα τῶν Ἀθηνῶν κατεταράχθη, ὁ Γάλλος προπάντων πρεσβευτὴς μπῆκε σὲ δύσκολη θέσι. Γιατί οὔτε τὸ γαλλόφιλο Κωλέτη μποροῦσε νὰ ἐγκαταλείψῃ ἀπροστάτευτο στὴν κρίσιμη ἐκείνη στιγμή, ἀλλ' οὔτε καὶ συντελεστικὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ. Ἐπροσπάθησε λοιπὸν νὰ βρῇ μιὰ ἔντιμη λύσι, μιὰ λύσι ὄχι προσβλητικὴ γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνησι.

Ἐπῆγε λοιπὸν στὸ Παλάτι ὁ Γάλλος πρεσβευτὴς (Πεσκατόρι τ' ὄνομά του) καὶ ἔδωσε τὴν ἀκόλουθη συμβουλὴ στὸν Ὄθωνα : Νὰ γράψῃ μιὰ προσωπικὴ ἐπιστολὴ στὸ Σουλτᾶνο καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ λυθῇ τὸ ἐπεισόδιο συμβιβαστικῶς μεταξύ τους. Ἀλλ' ὁ Ὄθων καὶ ὁ Κωλέτης ἐθεώρησαν προσβλητικὸ ἕνα τέτοιο διάβημα, καὶ ἐκοπίασε πολὺ ὁ Γάλλος πρεσβευτὴς νὰ τοὺς καταφέρῃ νὰ τὸ δεχθοῦν. Συνετάχθη λοιπὸν ἕνα γράμμα στὸ Σουλτᾶνο Μετζήτ, τὸ ὑπέγραψε ὁ Ὄθων καὶ τὸ ἔστειλαν. Τὸ γράμμα ἦταν ἀξιοπρεπές. Ἄρχιζε ἔτσι :

«*Μεγαλειότατε,*

»*Δυσάρεστον συμβὰν ἀπειλεῖ τὴν διάρρηξιν τῶν φιλικῶν σχέσεων τῶν δύο ἐπικρατειῶν, τὰς ὁποίας ἡ Θεία Πρόνοια ἐνεπιστεύθη εἰς ἡμᾶς. Αἱ φιλικαὶ αὗται σχέσεις, τῶν ὁποίων ἡ διατήρησις εἶνε πολύτιμος, δυνατὸν νὰ ἐνισχυθοῦν ἐν τῷ παρόντι καὶ νὰ στερεωθοῦν ἐν τῷ μέλλοντι δι' ἐξηγήσεως ἐλευθέρας καὶ εἰλικρινοῦς. Καὶ τὴν ἐξήγησιν ταύτην ἔρχομαι νὰ δώσω ἀθορμήτως...*»

Συνεχίζοντας τὸ βασιλικό του γράμμα ὁ Ὄθων ἔλεγε ὅτι «*Πρὸ πολλοῦ χρόνου ὁ τρόπος καὶ ἡ διαγωγὴ τοῦ κυρίου Μουσούρου, μοῦ παρεῖχε διαφόρους ἀνησυχίας ὡς πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς φιλίας τῶν γειτονευόντων κρατῶν, τὴν ὁποίαν ἐγὼ θεωρῶ πολύτιμον...*» Καὶ τὸ γράμμα τοῦ Βασιλέως ἐτελείωνε ἔτσι :

«*Ἐπὶ τούτοις, ἱκετεύω τὸν Θεόν, ὅπως διατηρῇ Σέ, ὑπέρτατε, ἐνδοξότατε καὶ κραταιότατε Αὐτοκράτωρ, φίλτατε γείτων καὶ σύμμαχε ἡμῶν, ὑπὸ τὴν ἁγίαν καὶ παντοδύναμον Αὐτοῦ προστασίαν.*

Ὁ εἰλικρινέστατος καὶ ἀκριβέστατος φίλος σου
ΟΘΩΝ».

Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ δὲν ἔφερε εὐχάριστο ἀποτέλεσμα. Ὁ Σουλτᾶνος ἀπήντησε μὲ ἀβροτητα στὸν Βασιλέα Ὄθωνα, ἀλλ' ἀπέκρουσε κάθε ἀπ' εὐθείας μεταξύ τους συνεννόησι, μὲ τὴ δήλωσι ὅτι : «*μόναι αἱ Κυβερνήσεις εἶνε ἁρμόδιαι νὰ διακανονίζουν τὰς διεθνεῖς διαφοράς*».

Μόλις ἔλαβε τὴν ἀπάντησι τοῦ Σουλτάνου ὁ Ὄθων ἐστενοχωρήθη. Καὶ ὁ Κωλέτης διέταξε τὸν Ἀργυροπουλο νὰ ἐπιδώσῃ διακοίνωσι στὴν Ὑψηλὴ Πύλη. Ἡ Ἑλλὰς ἐδήλωσε ἄρνησι νὰ δεχθῇ τὸ Μουσοῦρο ὡς πρεσβευτὴ τῆς Τουρκίας, ἐδέχετο ὅμως νὰ στείλῃ στὴν Κων)πολι ἕ κ τ α κ τ ο ἀπεσταλμένο, γιὰ νὰ ἐκφράσῃ στὸν Ὑπουργὸ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἀαλῆ τὴ θλῖψι τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὸ ἐπεισόδιο τοῦ χοροῦ τῶν Ἀνακτόρων...

Οὔτε αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ δέχτηκε ἡ Τουρκία καὶ διέκοψε τὶς διπλωματικὲς σχέσεις μὲ τὴν Ἑλλάδα. Τὸ δειλινὸ τῆς 31ης Μαρτίου 1847 ὁ ἐν Κων)πόλει πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐκατέβασε τὴν Ἑλληνικὴ Σημαία ἀπὸ τὸ κοντάρι τῆς πρεσβείας, ἐξεκρέμασε τὸ θυρεό, καὶ ἐδήλωσε ὅτι ἀναχωρεῖ... Οἱ Ἕλληνες τῆς Κων)πόλεως κατεταράχθηκαν. Ὅλα ἔδειχναν ὅτι ὁ πόλεμος ἦταν ἀναπόφευκτος. «*Τὸ κανόνι θὰ βροντοῦσε !*» ἔγραφαν τὰ φύλλα.

Καὶ ὅμως τὸ κανόνι δὲν ἐβρόντησε. Ἡ Ἑλλὰς τοῦ 1847, τὴν τελευταία στιγμή, ἐκατάλαβε ὅ,τι δὲν εἶχε καταλάβει ἡ Ἑλλὰς τοῦ 1897, καὶ ὑπεχώρησε, κάνοντας τὴν ἀνάγκη φιλοτιμία. Ὁ δυστυχισμένος ἐκεῖνος Ὄθων ἤπιε ἀκόμα ἕνα πικρὸ ποτῆρι, μὲ τὴν κρυφὴ ἐλπίδα ὅτι θἀρθῇ ἡ ἡμέρα τῆς ἀνταποδώσεως. «Ἔχει ὁ Θεός, παιδιά» ἔλεγε. Ὁ Θεὸς ἐφύλαγε βέβαια ἡμέρες ἱκανοποιήσεως τῶν Ἑλληνικῶν πόθων, ἀλλ' ὁ δυστυχὴς Βασιλεὺς δὲν ἔζησε νὰ τὶς χαρῇ.

Ὁ Κωνσταντῖνος Μουσοῦρος ξαναγύρισε στὰς Ἀθήνας στὰ 1848, κατόπιν ὅμως μετετέθη στὸ Λονδῖνον, ὅπου διετέλεσε πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας ἐπὶ 35 ἔτη. Ἐκεῖ μετέφρασε καὶ τὴ «Θ ε ί α Κ ω μ ω δ ί α» τοῦ Δάντη σὲ ἰαμβικοὺς στίχους καὶ ἀρχαΐζουσα γλῶσσα. Ἔγραψε καὶ λυρικὰ ποιήματα Γαλλιστί. Πέθανε στὰ 1890. Ἀπὸ τὴν οἰκογένειά του κατάγεται ἡ Γαλλὶς ποιήτρια Κόμησσα Ντὲ Νοάϊγ.

Ὁ Ἀλφρέδος Μυσσὲ

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΑΛΦΡΕ ΝΤΕ ΜΥΣΣΕ

(Ἀπὸ ἕνα νεοεγαλμένο βιβλίο)

Ὁ Ἀλφρὲ ντὲ Μυσσέ, ὁ γλυκύτατος ποιητὴς τῶν «Νυκτῶν» καὶ τόσων ἄλλων ἀριστουργημάτων, ἐξακολουθεῖ νὰ θεωρῆται ὡς ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλειτέρους ρωμαντικοὺς τοῦ αἰῶνος του.

Ἀπὸ ἕνα νέο βιογραφικὸ βιβλίο γιὰ τὸ Μυσσέ, παραλαμβάνουμε σήμερα μερικὰ ἀνέκδοτα τῆς ζωῆς του.

* * *

Ὁ Μυσσὲ ποτὲ δὲν ἔμπαινε σὲ λεωφορεῖο. Ἤθελε νὰ πηγαίνῃ πάντα μὲ ἁμάξι, καὶ ἂν αὐτὸ τοῦ ἦταν ἀδύνατο, προτιμοῦσε νὰ κάνῃ τὸ δρόμο μὲ τὰ πόδια.

Ὁ ἀδελφός του ἀντιθέτως δὲν εἶχε καμμιὰ προτίμησι, ἀλλὰ πήγαινε μ' ὅ,τι εὕρισκε. Γι' αὐτὸ ὁ ποιητής, ὅταν ἔβλεπε κανένα λεωφορεῖο, ἔλεγε :

— Νὰ τ' ἁμάξι τοῦ ἀδελφοῦ μου !...

* * *

Ὁ Ἀλφρὲ ντὲ Μυσσὲ καὶ ὁ Οὐγκὼ ἐπὰ δέκα χρόνια δὲν μιλοῦσαν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον. Ἡ αἰτία τῆς ἔχθρας των αὐτῆς ἦταν ἡ ἑξῆς :

Ἕνα βράδυ ποὺ ἦσαν πολλοὶ λόγιοι συγκεντρωμένοι στὸ σπίτι τῆς περίφημης κυρίας Ζιραρντέν, ὁ Μυσσὲ συνέταξε ἐκ τοῦ προχείρου ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα ποιήματά του, τὸ ὁποῖο διαβάστηκε καὶ χειροκροτήθηκε πολύ.

Τελευταῖος ἀπ' ὅλους πῆγε νὰ τοῦ σφίξῃ τὸ χέρι κι' ὁ Οὐγκώ, ὁ ὁποῖος ἦταν κι' αὐτὸς μεταξὺ τῶν προσκεκλημένων. Ἀφοῦ τὸν συνεχάρη ὅμως, θέλησε νὰ τοῦ κάνῃ μερικὲς παρατηρήσεις γιὰ τοὺς στίχους ποὺ τοὺς εὗρισκε ἐξαισίους, ἀλλ' ἀδυνάτους.

Ὁ Μυσσὲ τὸν ἄφινε νὰ λέῃ παίρνοντας ἕνα ὕφος καρτερικό.

Στὸ τέλος ὅμως δὲν κρατήθηκε καὶ τοῦ εἶπε ἀπότομα :

— Φτάνει πειά. Καὶ ξέρετε ; Ἐσεῖς δὲν μπορεῖτε νὰ καταλάβετε καὶ νὰ αἰσθανθῆτε ἐκεῖνα ποὺ καταλαβαίνω κι' αἰσθάνομαι ἐγώ... Μάθετε ἀκόμα καὶ κάτι ἄλλο. Ὕστερα ἀπὸ ἕναν αἰῶνα θὰ διαβάζουν τοὺς στίχους μου ἀκόμα, ἐνῶ οἱ δικοί σας θἄναι λησμονημένοι...

Ἀπὸ τότε οἱ δυὸ ποιηταὶ ἔπαψαν πειὰ νὰ βλέπωνται καὶ δὲν ξαναμιλήθηκαν.

* * *

Ὁ Μυσσὲ θεωροῦσε τὴν ποίησι ὡς μιὰ ὑψηλὴ ἀσχολία καὶ ποτὲ ὡς ἐπάγγελμα. Δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ πῶς βρισκόντουσαν ἄνθρωποι ποὺ ζοῦσαν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὸ γράψιμό τους.

— Ποτέ μου δὲν θὰ μποροῦσα νὰ σχηματίσω περιουσία ἀπ' τὰ βιβλία μου, ἔλεγε.

* * *

Ὁ Μυσσὲ ἦταν πολὺ πονετικός. Μιὰ νύχτα, ἐνῶ γύριζε στὸ σπίτι του, βρῆκε σὲ κάποιο γεφῦρι ἕναν τυφλὸ ποὺ ἔπαιζε τ' ὀργανέτο του. Ἐπειδὴ ὅμως ἔκανε πολὺ κρύο, δὲν στάθηκε. Ἀλλὰ μόλις ἔφτασε σπίτι του θυμήθηκε τὸν τυφλὸ καὶ γύρισε πίσω.

— Πάρε πέντε φράγκα, τοῦ εἶπε, καὶ πήγαινε νὰ πλαγιάσῃς...

Καὶ ὅταν ἀργότερα τοῦ παρατήρησαν ὅτι πέντε φράγκα ἦσαν πολλὰ γιὰ ἐλεημοσύνη, ὁ ποιητὴς ἀποκρίθηκε :

— Καὶ δὲν λογαριάζετε πῶς ἐγὼ θἄμενα ἄγρυπνος ὁλόκληρη τὴ νύχτα γιὰ νὰ συλλογίζωμαι αὐτὸν τὸ δυστυχισμένο ;...

* * *

Ὁ Μυσσὲ πήγαινε συχνὰ στὸ σπίτι τοῦ φίλου του Ἀλφρέδου Ταττέ, ὅπου πάντοτε εἶχαν ἕνα δωμάτιο προορισμένο γι' αὐτόν.

Ὁ φίλος του ποὺ ἤξερε τὶς συνήθειές του, εἶχε διατάξει νὰ βάζουν πάντα ἀπάνω στὸ τραπέζι του μιὰ μποτίλια μὲ ροῦμι.

Ἀλλ' ἕνα βράδυ ὁ ὑπηρέτης ξέχασε τὴν παραγγελία καὶ ὁ Μυσσὲ πηγαίνοντας νὰ κοιμηθῆ δὲν βρῆκε τὸ ποτὸ στὴ θέσι του. Αὐτὸ τὸν ἐξώργισε τόσο, ὥστε θέλησε νὰ φύγῃ λέγοντας :

— Δὲν ἀνέχουμαι νὰ μοῦ δίνουν μαθήματα ἐγκρατείας !

Ἐπενέβη ὅμως ὁ φίλος του, ὁ ὁποῖος τὸν ἔπεισε ὅτι δὲν εἶχε γίνει σκόπιμα ἡ παράλειψι καὶ διέλυσε ἔτσι τὴν παρεξήγησι.

* * *

Στὰ 1838 ὁ Μυσσὲ διωρίστηκε ἔφορος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐννοεῖται πὼς αὐτὴ ἦταν μιὰ θέσι πρὸς δικαιολογία τοῦ μισθοῦ του καὶ γιὰ τίποτε ἄλλο.

Κάποτε βρῆκε τὸ Μυσσὲ ἕνας φίλος του ἀπέξω ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο καὶ τοῦ εἶπε :

— Τί κάνεις ἐδῶ ;

— Ἤρθα γιὰ νὰ ἰδῶ ἂν ὑπάρχη πραγματικὰ αὐτὴ ἡ βιβλιοθήκη ὅπου μ' ἔχουν διορίσει !... ἀπάντησε ὁ ποιητής.